

STOERE RALLY-AUTO VAN DE TELEGRAAF NU AMBULANCE IN STRAATARM AFRIKA

■ De verbaazing was groot toen Rama-toulie een foto van onze Peugeot uit een la toverde. Onze trouwe vierwieler was niet groen meer, ze was ambulance-wit. Bovendien toonde op het dak een gigantische zwaailamp.

RUIM EEN JAAR geleden reed verslaggever Rob Hammink met co-pilot Frank van Nimwegen een Pe-

geot 404 familie van Amsterdam naar Dakar. De keiharde monstertocht van 8000 kilometer eindigde echter in Gambia; om pre-

cies te zijn: bij de poort van Riders For Health. Daar werd de trouwe vierwieler geschonken aan het goede doel. Welk doel, dat was

toen nog onbekend. Deze week zochten wij onze Grande Dame en vonden haar uiteindelijk in het oosten van het arme Afrikaanse

Sahel-land. Daar doet ze dienst als ambulance. Het slechte nieuws: ze verkeert technisch niet meer in goede gezondheid. Het goede

nieuws: ze redde het afgelopen jaar zeker vijftig mensenlevens en wil nog vele jaren door.

WONDER OP WIELEN

door ROB HAMMINK

FULLABANTANG (Gambia), zaterdag

Het einde, dus ook van een jaar, maakt de mens bespiegeld. Klinkt meeslepend, maar misschien was het slechts een vorm van platte nieuwsgierigheid of achterdocht over de manier waarop ontwikkelingslanden, met name die in donker Afrika, met donaties omgaan. Het leverde deze week in ieder geval het volgende gesprek op. Om eerlijk te zijn: misschien was het ook wel ongezonde liefde voor oude auto's.

„Weet jij eigenlijk hoe het met haar gaat?“, vroeg de van rallysollicitant tot vriend uitgegroeide Frank van Nimwegen vanuit het niets.

Ik trok een wenkbrauw op. „Haar“ is namelijk een ruim begrip in ons beider leven.

Met bijna onnavolgbare logica: „Er is maar één haar. Onze trouwe Peus natuurlijk.“

Geen idee. We zouden eens kunnen gaan kijken. Wenkbrauw zakte terug.

Een paar dagen later zitten we in een taxi naar Schiphol

met een rugzak en een ticket Banjul in Gambia op zak. De kerstboom op het dashboard, gevoed via de sigarettenaansteker, maakte duidelijk dat we te maken hadden met een vriendelijk geïnteresseerde chauffeur. „Gamba... Dat ligt toch in Afrika? Wat moet je daar nou in hemelsnaam met de feestdagen?“ In het kort leggen we uit dat we november 2004 vanuit Amsterdam zijn vertrokken met een auto van vijfhonderd euro omdat dat bedrag een voorwaarde was voor de barrelrally, die ons dwars door de Sahara bracht. „Hep dat wrak het gehaald naar Gamba?“ Van Nimwegen reageerde als door een wesp gestoken. „Wrak? We hebben die hele auto verbouwd. Alles was nieuw en op een afgescheurde benzinetank in Senegal na heeft ze zich heel dapper gedragen. Die auto kan nog jaren mee.“

De gammele slagboom bij Riders For Health gaat omhoog. Bewakers groeten als militairen en verlaten hun protocol door te stellen dat we duidelijk ouder zijn geworden. De chef werkplaats vindt ons echter jonger geworden en de charmante directrice Therese Drammeh van deze organisatie die het arme Gambia in medische zin mobiel houdt, zet het voorzichtigheidshalve maar in op: „Niets veranderd.“

„De Peugeot is terecht gekomen bij CaDo“, wat na enige navraag staat voor Catholic Development Office. „Ze is ambulance geworden. De voorzitter van CaDo belde op of we nog een auto voor ziekentransport hadden. Hun enige pick-up was definitief kapot en er moesten patiënten worden vervoerd. Ze hebben weinig geld dus we hebben jullie Peugeot gegeven.“

„Met als voorwaarde dat de tekst 'De Telegraaf' erop blijven.“

Ten kantore van CaDo

hangt een vergeelde foto van paus Johannes Paulus II, als ware de afgezant van God onsterfelijk, boven de deur. Hij is de man die nog steeds op handen wordt gedragen, niet in de laatste plaats omdat hij in 1984 veel Vaticaan-geld beschikbaar stelde om zeven landen in de noodlijdende Sahel te steunen in landbouw, visserij, energie, en gezondheid. Een korte rondleiding door de wereld van ontwikkelings samenwerking maakt

duidelijk dat geld altijd een probleem is in dit verliezende zwarte continent, lijdend onder groeiende scepsis in het rijke Westen.

De directeur John Zaches Sylva (mensen hebben hier de meest wonderlijke namen): „Nadat Caritas (een Engelse NGO, red.) zich wegens geldproblemen terugtrok uit Gambia moesten we roeien met de riemen die we hebben. We zijn een jonge ambitieuze club, gestart in 2001 en we proberen als coördinerend instrument zo verantwoordelijk mogelijk, in de geest van de rooms-katholieke kerk, de geringe gelden te verdelen onder de zeventien pastorieën in dit land. Samen met de Zweedse orde van St. Lazarus hebben we in het verre oosten van Gambia, in Fullabantang, een medische kliniek opgezet. Daar rijdt jullie Peugeot nu rond. Maar het gaat niet zo goed met haar.“

Van Nimwegen en ik krijgen nu echt haast om de verstikkende kantoren te verlaten en het land van pinda's in te trekken. Maar hoe en met wie? De wegen zijn vreselijk in deze contreien. Zo veel hebben we nog onthouden van onze route door Mauritanië en Senegal, vorig jaar. Even overwegen we de Mercedes van Spikes te gebruiken. De beroepschauffeur uit Banjul doopten we met die bijnaam vanwege de sneeuwbanden die nog steeds onder zijn uit Zwitserland geïmporteerde auto zitten. Maar Spikes vond 600 kilometer over een maanlandschap, dat door duizenden fragmentatiebommen gemangeld lijkt, toch iets te veel van het goede voor zijn Duitse bron van inkomsten. Uiteindelijk sturen we de door Riders for Health aan ons uitgeleende vierwiel aangedreven Nissan pick-up door het land van kolonel Yahya Jammeh, een militair die volgens slimme politie-

ke zetten in 1996 aan de macht kwam en tot de volgende verkiezingen in 2006 nog wel in het zadel zat zitten, een vorm van democratie belovend.

De geringe inkomsten van het land worden door hem in ieder geval niet in beter asfalt gestoken. De weg over de North Bank langs de rivier Gambia, samen met de weg over de South Bank, de enige twee levensaders hier, is onbeschrijfelijk slecht, meer een

wasbord, dat iedere toegang tot het smalle land ontzegt. Urenlang komt de snelheidsmeter niet boven de 10 km/u. Dorpjes hebben het steentijdperk nog niet overleefd. Vooral kinderen zwaaien uitzinnig naar de witte mannen. Nu pas begrijpen we wat koningin Beatrix tijdens prinsjesdag mee moet maken.

We slapen in ranzige motelletjes zonder electriciteit en de badkamer heeft meer weg van een open riool. We kruisen eindelijk de rivier Gambia richting Bansang, de grotere plaats hier met een heus ziekenhuis. Onduidelijke insecten met imponerende angels steken wild om zich heen. Slapen. Morgen, na een jaar, oog

■ Hoofd van de medische kliniek in Fullabantang Foday Sarjo (l.) en de ambulancechauffeur In-deh Jaho koesteren de Telegraafauto iedere dag. „Ze is ons enige transport in de wijde omgeving. Als er geen zieken of gewonden worden vervoerd is ze boodschappenwagen.“

■ Verleden jaar december reden Rob Hammink (l.) en Frank van Nimwegen dwars door de Sahara om de Peugeot uit 1972, via Dakar, veilig af te leveren in The Gambia.

FOTO'S: DE TELEGRAAF

ke zetten in 1996 aan de macht kwam en tot de volgende verkiezingen in 2006 nog wel in het zadel zat zitten, een vorm van democratie belovend.

De geringe inkomsten van het land worden door hem in ieder geval niet in beter asfalt gestoken. De weg over de North Bank langs de rivier Gambia, samen met de weg over de South Bank, de enige twee levensaders hier, is onbeschrijfelijk slecht, meer een

wasbord, dat iedere toegang tot het smalle land ontzegt. Urenlang komt de snelheidsmeter niet boven de 10 km/u. Dorpjes hebben het steentijdperk nog niet overleefd. Vooral kinderen zwaaien uitzinnig naar de witte mannen. Nu pas begrijpen we wat koningin Beatrix tijdens prinsjesdag mee moet maken.

We slapen in ranzige motelletjes zonder electriciteit en de badkamer heeft meer weg van een open riool. We kruisen eindelijk de rivier Gambia richting Bansang, de grotere plaats hier met een heus ziekenhuis. Onduidelijke insecten met imponerende angels steken wild om zich heen. Slapen. Morgen, na een jaar, oog

De gezusters

Tegenover mr. Raab zat de heer mr. Jannes van der Liep het grijs in te staren.

Naast hem had Lotte, zijn secretaresse en tweelingzus van Jannes' echtgenote Hanna, plaatsgenomen en keek bezorgd naar hem op.

Jannes stortte even later zijn hart uit en vroeg ten slotte advies aan de advocaat wat te doen om uit de zorgen te geraken.

Het kwam er allemaal op neer dat hij zielsveel hield van Hanna, die echter door haar drankzucht hun hele bestaan dreigde te vernietigen.

Vele gesprekken had hij met Hanna gevoerd; psychologen, psychiaters en vele andere hulpverleners waren eraan te pas gekomen, maar niets had geholpen. Hanna bleef drinken!

Jannes van der Liep had alles wat mogelijk was gepro-

beerd. En ofschoon hij directeur van een plaatselijk bankfiliaal en enigszins vermogend was, begonnen de door hem daarvoor gemaakte kosten een rol te spelen, maar ook kwam zijn positie bij de bank in gevaar.

Lotte en Jannes waren tot drastische maatregelen overgegaan om het Hanna onmogelijk te maken aan drank te komen. Flessen drank die zij vonden leeggegoten of in de vuilnisbak gegooid en contacten met drankleveranciers werden zo veel mogelijk ver-

hinderd. Doch Hanna wist haar man telkens weer te verschalken. Zelfs als zij door Lotte of door haar man zelf werd begeleid, wist zij nog drank te organiseren. Zij waren beiden ten einde raad.

Daar kwam nog bij dat Van

der Liep, in feite levend als iemand zonder echtgenote, zich steeds meer aangetrokken voelde tot Lotte - en dat had langzamerhand ook tot een onhoudbare situatie geleid.

Mr. Raab frontte zijn wenkbrauwen en er volgde uitroepig overleg. Dat leidde tot de onvermijdelijke conclusie dat Hanna zou moeten worden on-

dergebracht in een psychiatrische inrichting, om daar een straffe ontweningskuur te ondergaan. En zo geschiedde.

Enkele maanden later vervoegde mr. Jannes van der Liep zich wederom bij mr. Raab en deelde mede dat hij een verhouding was aangegaan met Lotte en dat hij van Hanna wilde scheiden. Natuurlijk zou hij wel voor haar blijven zorgen, zo verzekerde hij de advocaat.

Vijf maanden nadat de echtscheiding was uitgesproken, kwam mr. Van der Liep, vergezeld van Lotte, zijn nieuwe echtgenote, én van een nu gene-

zen Hanna, aan de advocaat vertellen dat hij en de twee zussen nu één gezin vormden, een 'ménage à trois' dus, en... dat alles in goede harmonie verliep.

Ook een manier om een dossier af te sluiten, concludeerde de advocaat gelaten.

In Gambia redde WITTE ENGEL dit jaar zeker 50 mensen van de dood

in oog met onze Peus.

Fullabantang ligt een klein half uur ten westen van Bansang. Na wat omwegen en een lange rode stoffige weg waarop een kind in een rolstoel probeert vooruit te rollen, komen we uiteindelijk aan bij het health centre. Het kleine witte gebouw gaat gebukt onder een alles verzorgende hitte. Kinderen staan bij de waterput en pompen hun levensvocht naar boven. Het timide hoofd van de kliniek, de 28-jarige verpleger Fobay Sarjo, maakt zijn opwachting. „U bent van de ambulance“, vraagt hij retorisch. We knikken en kijken onrustig om ons heen. Waar is ze? Terwijl hij een uitnodigend gebaar naar binnen maakt, richting koelte: „Even een boodschappje doen. De auto wordt voor alles ingezet.“

Na een rondleiding langs de zes bedden, waar vrouwen en

kinderen met holle ogen ons gadeslaan, nemen we plaats in een vergaderkamer. Illustratief voor de religieuze hegemonie tussen het christendom en de islam in dit land, hangt Jezus Christus naast een poster waarop staat: *islam is not against family planning*, de islam is niet tegen gezinsplanning. Hoezo een ontwikkelingsland?

Sarjo is blij met de Peugeot, maar hij en Riders for Health hebben problemen met het vinden van de juiste onderdelen. Ook hier blijkt onze prinses langzamerhand een klasjekeker. „Maar ze heeft zich prima gedragen. Sterker nog: dankzij uw auto zijn het afgelopen jaar vijftig mensenlevens gered.“ Van Nimwegen en ik kijken elkaar met een mix van zelfgenoegzaamheid en oprecht medeleven aan. Vijftig levens! „Ja, vijftigertig dorpjes in deze omgeving zijn af-

hankelijk van ons. We krijgen hier tweehonderdvijftig mensen per dag en dat zeven dagen per week, het hele jaar door. Ziekten komen lopend of met ezel en wagen. Veelal longontstekingen, malaria en bloedingen bij zwangere vrouwen. De eerste hulp kunnen we hier bieden, maar als de situatie té erg is, zetten we de ambulance in om patiënten naar Bansang te vervoeren.“ Dan trekt de bescheiden man bijna onzichtbare rimpels in zijn glatte voorhoofd: „Vertel me eens. Is De Telegraaf eigenlijk een plaats in Holland?“

Het grote wachten wordt ingevuld met moeizame gesprekken. De 7-jarige Ebrima Baldeh wordt ons letterlijk toegeroed. Hij blijkt het kereltje in de rolstoel te zijn. „Ook hij heeft zijn leven te danken aan de auto.“ Ebrima zat langs de kant van de weg te vissen met wat vriendjes toen een taxi van de weg raakte en hem aanreed. „De botten in beide benen gebroken en veel inwendige bloedingen.“

Dan wordt de 24-jarige Dado Bandeh opgetrommeld. De prachtige vrouw slaat doorlopend devoot haar oogen neer. Ze spreekt alleen maar de lokale taal Fula. Dado is zeven keer zwanger geweest, maar leed onder vier abortussen. De laatste keer, nu een maand geleden, ging het echt mis. De jonge vrouw was zeven maanden zwanger toen ze op een nacht hevige begon te bloeden. Bij gebrek aan telefoon en transport liep ze in haar eentje bloedend naar de kliniek van Sarjo, kilometers lang door de donkere nacht. Sarjo: „Ze kwam meer dood dan levend binnen. We hebben haar direct weggebracht naar Bansang.“

Tumult buiten. Tientallen kinderen rennen voor een rode stofwolk uit. Langzaam worden de contouren van de hoekige auto zichtbaar. We staan volledig perplex. Onze trouwe Peus heeft een zwaailicht op het dak ter grootte van een vuurtoren en is niet groen meer, maar wit als een ijskast! De stickers van onze sponsoren tijdens de rally, zoals Nomad, Ko de Fouw, ToBeOne en Brezan, hebben plaatsgemaakt voor rode kruisen. Ik meen

een kleine vochtverzameling in de ogen van Van Nimwegen waar te nemen en hij, zo blijkt later, bij mij.

Veel tijd voor ongepast melodrama is ons niet gegund. De motorkap gaat zo vertrouwd open en binnen vijf minuten zit mijn oude co-piloot onder het vet, ook vertrouwd. Metaal moet worden gered zodat levens worden gered. „Loopt op drie poten. Bougiedop is gescheurd. Motorsteunen zijn op. Schokbrekers ook. Koppelingsschakelaar van de koppeling kaduuk“, is de conclusie van de werktuigbouwkundige. Niet alles is me duidelijk, maar het klinkt slecht. De opsomming komt hard aan. En het allerergste is misschien wel die zestig paar verwachtingsvolle ogen, die op ons zijn gericht. „We kunnen er geen donder aan doen. Niet nu.“

Twee dagen later vliegen we over Afrika richting noorden, richting huis. Drie dagen later vliegt een zware doos richting Banjul. Gevuld met materiaal om de ambulance in leven te houden. Het is al een jaar hun auto, maar ze zal altijd een beetje onze prinses blijven.

Stichting Tête de la Course

De werkomstandigheden voor de Peugeot ('72) zijn momenteel zwaar en ze lijdt daar technisch onder. De Telegraaf wil de witte engel graag rijdend houden en richtte onder toezicht oog van notaris H. Bosman de Stichting Tête de la Course op. We zullen er alles aan doen om medisch personeel mobiel te houden met - hopelijk - meerdere ambulances voor de Gambiaanse bevolking.

Daarbij kunt u helpen. Speciaal voor dit doel is een bankrekening geopend. Op de website www.telegraaf.nl/reiskrant/ kunt u verhalen en foto's uit het verleden en het heden oproepen. De toekomst is niet te overzien, maar hopelijk zal de ambulance het verschil blijven aangeven tussen leven en dood.

Stichting Tête de la Course, rekeningnummer 1175.46.763 Rabobank Amsterdam. Voor correspondentie: Redactie De Telegraaf, t.a.v. Rob Hammink, Postbus 376, 1000 EB Amsterdam. E-mail: rhammink@telegraaf.nl

RECHT VOOR Z'N RAAB

Mr. M. MOSZKOWICZ

hinderd. Doch Hanna wist haar man telkens weer te verschalken. Zelfs als zij door Lotte of door haar man zelf werd begeleid, wist zij nog drank te organiseren. Zij waren beiden ten einde raad.

Daar kwam nog bij dat Van